

Tax governance

Het door de OESO en de EU ontwikkelde BEPS-traject, dat is gericht op het tegengaan van het ontwijken van belastingen door met name multinationals, viert rond deze tijd het tienjarig jubileum. Het heeft in die periode tot een omvangrijke hoeveelheid regels geleid. De effecten zijn er naar: de fiscale wereld van de multinationals ziet er bepaald anders uit en het einde van die ontwikkeling is stellig nog niet in zicht. Daarnaast zien we ook meer informele ontwikkelingen die invloed moeten uitoefenen op het gedrag van fiscale stakeholders: tax codes, tax principles en wat dies meer zij. De bedoeling daarvan is dat het partijen in het fiscale proces meer bewust moeten doen worden dat zij zich in fiscaal opzicht netjes, dat wil zeggen maatschappelijk verantwoord, gedragen. Dat is nog niet zo gemakkelijk in te vullen. Immers, het gaat niet om formele regels en over wat precies een fiscaal verantwoord maatschappelijk gedrag is, wordt ongetwijfeld verschillend gedacht. Om daar richting aan te geven is in veel landen de opvatting gegroeid dat een fiscale good governance code tot stand moet worden gebracht. In Nederland wordt daar volop over nagedacht en het is wat mij betreft zaak dat een dergelijke ontwikkeling ook in het Caribische deel van het Koninkrijk wordt opgepakt. Het feit dat in het Caribische deel van het Koninkrijk multinationals een beperkte aanwezigheid hebben, doet hier overigens niet aan af: Good Tax Governance (hierna: GTG) moet voor iedere speler die actief is in het fiscale veld gelden. Wel is het zo dat voor grote internationale ondernemingen wat andere uitgangspunten en dergelijke gelden voor de nationale en meer kleinere ondernemingen. Een differentiatie is dus wenselijk of beter nog noodzakelijk.

Wat is er de afgelopen twee jaar in Nederland gebeurd? In de eerste plaats is er een uitvoerig boek gepubliceerd met behulp van het ministerie van Financiën (Tax governance, maatschappelijke verantwoordelijkheid en ethiek. Tijd voor een code) waarin een groot aantal artikelen is opgenomen met visies op GTG. Visies uit onder andere het bedrijfsleven, belastingadviseurs en de wetenschap. De gedachte is dat daaruit een algemene code voor GTG moet worden ontwikkeld. Die is er (nog) niet maar het is wel zo dat het afgelopen half jaar de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) een set van Principles heeft gepubliceerd. Deze geven criteria aan elk aangesloten lid waaraan hij zich heeft te houden en waaraan cliënten en de verrichte werkzaamheden moeten voldoen. Een echte gedragscode dus met zeer relevante principes. Daarnaast heeft VNO-NCW de zogenoemde Tax Governance Code gepubliceerd. Deze Code is interessant, omdat die in eerste aanleg bedoeld is voor de 40 grootste multinationals in Nederland. De bedoeling is dat op den duur die code voor al haar leden geldt. Ook hier dus een goed initiatief maar wel met een paar kanttekeningen. De Code is niet heel uitdagend. Er staan veel zaken in die nu eenvoudigweg al verplicht zijn op grond van de wet. Ook worden punten vermeld die nogal voor de hand liggend zijn. Twee voorbeelden:

- De onderneming doet alle vereiste belastingaangiften, en verstrekt volledige, correcte en tijdige informatie aan alle relevante fiscale autoriteiten.
- De onderneming zal geen transacties aangaan of zich inlaten met regelingen waarvan het enige doel is om een belastingvoordeel te creëren dat een redelijke interpretatie van de relevante belastingregels te boven gaat.

Het is misschien aardig om dit in de Code op te nemen maar het voegt niet veel toe wat al normaal is althans hoort te zijn. Ik gaf hiervoor al aan dat een GTG voor iedere fiscale speler moet gelden. Op dit punt is het wat betreft de Code opmerkelijk dat deze kennelijk niet geldt voor ondernemingen die behoren tot het midden- en kleinbedrijf. Dat is wel begrijpelijk in de zin dat de regels voor het midden- en kleinbedrijf op diverse punten zullen verschillen van die voor multinationals, maar er zijn ook veel uitgangspunten die voor beide gelden. Neem als voorbeeld de twee bovenstaande punten. Als er een algemene code voor GTG moet komen is een ander punt welke fiscale partijen daar een rol bij spelen. Uit onder andere het hiervoor genoemde rapport blijkt dat dit vooral het bedrijfsleven

en de belastingadviseurs moeten zijn. Die hebben wat Nederland betreft met de Code en de Principles inderdaad dus een stap gezet. Maar er zijn meer fiscale spelers waarbij in de eerste plaats is te denken aan de overheid. Merkwaardig is dat die in Nederland helemaal buiten beeld blijft. Dat is geheel ten onrechte. Er is alle reden dat ook de fiscale wetgever en de fiscale uitvoerder ofwel de Belastingdienst een code ontwikkelt. Voor de fiscale wetgever kan men denken aan uitgangspunten waaraan de fiscale wetgeving moet voldoen en in welke gevallen bijvoorbeeld de wetgever wel of juist niet moet ingrijpen of maatregelen moet nemen. Ten aanzien van de Belastingdienst kan men denken aan gedragingen van de inspecteur in de verhouding tot belastingplichtigen. Voor Nederland hoef ik maar naar de Toeslagenaffaire te verwijzen voor een voorbeeld hoe het niet moet en waar een code dus nuttig werk had kunnen doen. Overigens geldt voor elke code natuurlijk wel dat de toepassing moet worden gecontroleerd en zo nodig tot maatregelen moet leiden. Kortom: het is wenselijk dat gewerkt wordt aan het tot stand brengen van een GTG. Overigens schiet dat naar mijn mening soms ook wel te ver door zoals het geval is in Engeland. Daar is een zogenoemd keurmerk tot stand gekomen voor ondernemingen die zich fiscaal netjes gedragen, het zogenoemde Fair Tax Mark. Weliswaar is het een privaat en niet verplicht initiatief maar een dergelijke keurmerk gaat wat mij betreft een stap te ver. Wel kunnen we van de criteria het nodige leren.

Peter Kavelaars is hoogleraar Fiscale Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en of counsel bij Deloitte Belastingadviseurs.